

เน มิ รา ช ช า ต ก
บ ำ เ พื ญ อ ธิ ษ ฐ า น บ า ร มี (๔)

ชนเหล่าใดไม่มีเพื่อนสอง อยู่คนเดียว ย่อมไม่รู้ نرمัย
ย่อมไม่ได้ปิติเกิดแต่วิเวก ชนเหล่านั้นถึงจะมีโลกสมบัติเสมอ
ด้วยพระอินทร์ ก็เชื่อว่าเป็นคนเข็ญใจ เพราะได้ความสุขที่ต้อง
อาศัยผู้อื่น

เนมิราชชาดก บำเพ็ญอธิษฐานบารมี (๔)

๔๓๕

ความงามยามราตรีอยู่ที่รัศมีแห่งแสงจันทร์ ความงาม
ของดวงตะวันอยู่กับการทอแสงให้กับสรรพสัตว์และสรรพสิ่ง
ทั้งหลาย ความงามของมนุษย์ทั้งหญิงและชายอยู่กับการฝึกฝน
อบรมตนให้เป็นผู้สมบูรณ์ด้วยศีล สมาธิ ปัญญา เป็นผู้ที่มีใจผ่องแผ้ว
ประกอบด้วยมหากรุณาเหมือนทะเล และท้องฟ้าที่กว้างใหญ่
ไพศาล การหมั่นฝึกฝนอบรมใจให้ใสสะอาดบริสุทธิ์เสมอ จะ
ทำให้ใจของเราเกลี้ยงเกลาจากมลทิน คือ กิเลสที่มาห่อหุ้มดวงจิต
เมื่อไม่มีมลทินของใจ ความสว่างไสวก็จะเข้ามาแทนที่ ความรัก
และความปรารถนาดี ที่เกิดจากใจหยุดนิ่งย่อมจะบังเกิดขึ้นมา
เพราะฉะนั้นควรให้โอกาสอันสำคัญนี้กับตัวเอง ด้วยการหมั่น
เจริญสมาธิภาวนาทุกๆ วัน

มีวาระพระบาลีใน เนมิราชชาดก ว่า

“เย อุตติยา น รมนติ เอกิกา

วิเวกซ์ เย น ลกนติ ปีติ

กิญจาปี เต อินฺทสมานโกคา

เต เว ปราธินฺสุชา วรากา

ชนเหล่าใดไม่มีเพื่อนสอง อยู่คนเดียว ย่อมไม่รื่นรมย์
ย่อมไม่ได้ปิติเกิดแต่วิเวก ชนเหล่านั้นถึงจะมีโภคสมบัติเสมอ
ด้วยพระอินทร์ ก็ชื่อว่าเป็นคนเข็ญใจ เพราะได้ความสุขที่

เนมิราชชาดก บำเพ็ญอุชิฐานบารมี (๔)

๔๔๐

ต้องอาศัยผู้อื่น”

ความสุขในโลกนี้มีหลายอย่าง ตั้งแต่มีทรัพย์แล้วได้ใช้จ่าย ทรัพย์ มีบ้าน มีรถ มีเครื่องอำนวยความสะดวก มีครอบครัวที่อบอุ่น และสิ่งต่างๆ อีกมากมาย กล่าวโดยย่อ เป็นสุขที่อิงอามิส ซึ่งเรียกว่า สามีสุข คือต้องอาศัยอายตนภายในกระทบกับอายตนภายนอก เช่น ตาของเราได้เห็นรูปสวยๆ หูได้ฟังเสียงที่ไพเราะเสนาะโสต จมูกได้กลิ่นหอมๆ ลิ้นได้รับรสที่อร่อยถูกใจ กายได้สัมผัสนุ่มๆ ใครได้อารมณ์เช่นนี้ ได้ชื่อว่า เป็นผู้มีความสุขตามประสาชาวโลกที่เข้าใจกัน

ในภาวะของโลกปัจจุบัน เป็นยุคที่ความเจริญทางด้านวัตถุมีมาก มนุษย์มักวัดความสุขกันที่วัตถุสิ่งของภายนอก ทำให้ไม่รู้ว่าความสุขที่ยิ่งกว่าสามีสุข คือสุขที่ไม่เจือด้วยอามิส ซึ่งเรียกว่า นิรามิสสุข นั้นเป็นอย่างไร สุขชนิดนี้จะเกิดขึ้นต่อเมื่อมนุษย์เริ่มพัฒนาจิตใจของตนให้สูงขึ้น ด้วยการสั่งสมบุญ ตั้งแต่ดำรงตนเป็นผู้ให้เสมอ หมั่นรักษาศีลให้บริสุทธิ์ และเจริญสมาธิภาวนา ความสุขเหล่านี้ไม่ต้องอาศัยวัตถุภายนอก เป็นความสุขที่เกิดขึ้นจากใจที่สะอาดบริสุทธิ์เกิดจากคุณงามความดีของตนเอง

สุขอิงอามิสนั้น ท่านผู้รู้ได้กล่าวอุปมาว่า เหมือนกับอาศัยบ้านเขาอยู่ ยืมจมูกเขาหายใจ แม้จะมีสมบัติพัสถานมากมาย

เนมิราชชาดก บำเพ็ญอุชิฐานบารมี (๔)

๔๔๑

มีทิพยวิมานใหญ่โตเทียบกับเวชยันตปราสาทของท้าวลักกเทวราช ก็ยังไม่ชื่อว่า ได้พบความสุขอย่างแท้จริง เพราะชื่อว่ายังอิง อามิสอยู่ ผู้รู้ทั้งหลายจึงแนะนำพร่ำสอนให้แสวงหานิรามิสสุข ดังเช่นเรื่องของพระเจ้าเนมิราชที่หลงพ้อได้เล่าไว้เมื่อตอนที่แล้วว่าท้าวลักกะทรงสรรเสริญการประพติพรหมจรรย์ว่า เป็นสิ่งที่ ประเสริฐกว่าการให้ทาน

*เมื่อท้าวลักกเทวราชทรงอ้างถึงผู้รู้ในสมัยก่อนว่า แสวงหาความสุขที่ไม่อิงอามิสด้วยการประพติพรหมจรรย์ เช่น มหาฤาษี ๗ ท่านประพติพรหมจรรย์ขั้นสูง จนได้ไปบังเกิดใน พรหมโลก ฤาษีเหล่านั้นล้วนเป็นผู้ละสมบัติทางโลกออกบวช เพื่อประพติพรหมจรรย์ขั้นสูง ได้สละความสุขที่ละเอียดยจาก ฌานสมาบัติ จากนั้นพระองค์ทรงนำเรื่องในอดีตมาตรัสเล่าให้ พระเจ้าเนมิราชฟังว่า

บริเวณป่าหิมพานต์ มีแม่น้ำชื่อสีทา อยู่ทางด้านทิศอุดร เป็นแม่น้ำลึกข้ามยาก มีความใสมาก กาญจนบรรพตมีสี ประหนึ่งไฟที่ไหม้ไม่อ้อ ลูกโปลงรุ่งโรจน์โชติช่วงตลอดเวลา ที่ ภูมิประเทศอันน่ารื่นรมย์แห่งนั้นมีฤาษีประมาณ ๑๐,๐๐๐ คน

เนมิราชชาดก บำเพ็ญอุชิฐานบารมี (๔)

๔๔๒

อาศัยอยู่เพื่อบำเพ็ญเพียร แต่ละรูปมีข้อวัตรปฏิบัติที่น่าเคารพกราบไหว้มาก ทุกตนมีศิลปวิสุทธิ มีสมาธิตั้งมั่น

วันหนึ่งฤาษีตนหนึ่งเหาะเข้าไปกรุงพาราณสีเพื่อบิณฑบาต ท่านปุโรหิตเห็นกิริยาอาการที่สงบสำรวม บังเกิดความเลื่อมใสศรัทธา ได้กล่าวเชื้อเชิญท่านฤาษีให้เข้าไปนั่งในบ้าน ถวายอาหารหวานคาวให้ท่านขบฉันจนอิ่มหน้าสำราญ กระทำเช่นนี้อยู่ ๒-๓ วัน จนเกิดความคุ้นเคย จึงถามว่า “พระคุณเจ้าอาศัยอยู่ที่ไหน อยู่กันเท่าไร” เมื่อปุโรหิตรู้ว่ามีฤาษีผู้มีอานุภาพบำเพ็ญสมณธรรม มากถึง ๑๐,๐๐๐ ตน รู้สึกอัศจรรย์ใจที่ท่านสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ยิ่งรู้ว่าฤาษีแต่ละตนต่างก็ได้อภิญา ๕ สมบัติ ๘ สามารถเหาะเหินเดินอากาศได้ ใจของปุโรหิตก็ยิ่งน้อมไปในบรรพชา อยากออกบวชเป็นฤาษีเหมือนผู้มีอานุภาพนั้นจึงขอฤาษีบวช

ท่านปุโรหิตจึงไปทูลลาพระราชา พระราชาทรงสงสัยว่าเหตุใดท่านปุโรหิตจึงคิดอยากบวช เพราะหน้าที่ตำแหน่งในปัจจุบันถือว่าเป็นตำแหน่งที่สูงที่สุดแล้ว ครั้นรู้ว่า ปุโรหิตปรารถนาจะออกบวช เพราะเห็นโทษในกามทั้งหลายและเห็นอานิสงส์ในเนกขัมมะ เห็นว่าบรรพชาเป็นทางปลอดภัย ฆราวาสเป็นทางคับแคบเป็นทางมาแห่งธุลีจึงอยากออกบวช

เนมิราชชาตก บำเพ็ญอธิษฐานบารมี (๔)

๔๔๓

พระราชาสดับเหตุผลเช่นนั้น ทรงอนุโมทนากับท่าน
บุโรหิตคูใจ และอนุญาตให้บวช ทั้งกำชับว่า เมื่อบรรลุลหกรรม
ชั้นสูงแล้วให้หาโอกาสแวะมาเยี่ยมบ้าง เมื่อบุโรหิตรับคำแล้วก็
ถวายบังคมลาพระราชากลับไปที่บ้านเพื่อพำสนอบุตรและภรรยา
มอบสมบัติทุกอย่างให้ รุ่งเช้าท่านฤๅษีใช้อานูภาพจับข้อมือ
บุโรหิตเหาะไปสู่ป่าหิมพานต์ ให้บวชเป็นฤๅษีในวันนั้นทันที ท่าน
บวชได้เพียงไม่กี่วันก็ได้บรรลุลกฤษณ ๕ สมบัติ ๘ เหมือนมหา
ฤๅษีรูปอื่นๆ

ต่อมา ท่านฤๅษีอดิตบุโรหิตรำลึกถึงคำสัญญาที่ให้ไว้กับ
พระราชา จึงเหาะเข้าไปในเมืองเพื่อโปรดพระราชา พระราชา
เห็นท่านฤๅษีกลับมาเยี่ยมก็ทรงปลื้มพระทัย ได้ถวายอาหารอัน
ประณีต ครั้นทราบว่าคุณฤๅษีอาศัยอยู่กับมหาฤๅษีอีกนับหมื่นรูป
ก็อยากจะทำบุญกับมหาฤๅษีทั้งหมดนั้น จึงขอให้ท่านฤๅษี
ช่วยเป็นธุระในการอาราธนาฉันนต์ ให้พระองค์ได้มีโอกาสสั่งสม
บุญในเนื่อนาบุญเหล่านั้น

ท่านฤๅษีเห็นความตั้งใจดีของพระราชา จึงใช้อานูภาพ
ของท่านพาพระราชาและเหล่าอำมาตย์ราชเสนา ไปร่อทำบุญ
ถวายทานกับมหาฤๅษีทั้งหมดที่ริมฝั่งแม่น้ำสทา โดยให้ตั้ง
ค่ายหลวงไว้รอ จากนั้นตัวท่านเข้าไปอาราธนาเหล่ามหาฤๅษีทุกรูป

เนมิราชชาดก บำเพ็ญอุชิฐานบารมี (๔)

๔๔๔

ให้มารับบาตรเพื่อเป็นเนื่อนาบุญให้กับพระราชา วันรุ่งขึ้น เหล่ามหาฤๅษีทั้งหมื่นตน ต่างพร้อมใจกันเหาะมาที่ฝั่งแม่น้ำสีทา เพื่อรับบาตรจากพระราชาและข้าราชบริพารทั้งหมด เมื่อพระราชา ได้ถวายทานก็ยิ่งปีติดีใจ ที่ได้ทำบุญใหญ่กับเนื่อนาบุญผู้ทรง ฤทธาณภาพ จึงพิจารณาตนว่า จะขอถวายทานกับเหล่า พระคุณเจ้าไปจนตลอดชีวิต

ท้าวลัทธิกะเลาเรื่องนี้และก็ทรงสรุปว่า “ดูก่อนมหาราช พระเจ้ากรุงพาราณสีในกาลนั้นมีไฉ่ใครอื่น แต่เป็นหม่อมฉันเอง หม่อมฉันเป็นผู้ประเสริฐด้วยทาน ได้ถวายทานอยู่นานถึง ๑๐,๐๐๐ ปี แต่ถึงกระนั้นก็ไม่สามารกก้าวล่วงกามภไปบังเกิดในพรหมโลก ส่วนฤๅษีเหล่านั้นทั้งหมดบริโภคทานที่หม่อมฉันบริจาค ก้าวล่วง กามาวจรภูมิไปบังเกิดในพรหมโลก ท่านเหล่านั้นเป็นผู้มีความสุข และความบริสุทธิ์เหนือกว่าหม่อมฉันมากมายหลายเท่านี้ เพราะฉะนั้นพรหมจรรย์นี้แหละประเสริฐกว่าทาน” ท้าวลัทธิกะเลวราช ทรงประทานโอวาทให้พระเจ้าเนมิราชต่อไปว่า “ดูก่อนมหาราช แม้ว่าพรหมจรรย์า เป็นธรรมมีผลมากกว่าทาน แต่ถึงอย่างนั้น ธรรมทั้งสองนั้นก็เป็นสิ่งที่ต้องทำควบคู่ไปพร้อมกัน เพราะฉะนั้น พระองค์จงอย่าประมาทในธรรมทั้งสอง จงบริจาคทาน รักษา ศีลประพฤติธรรม” ตรัสฉะนี้แล้ว ก็เสด็จไปสู่ทิพยสถานวิมาน

เนมิราชชาดก บำเพ็ญอุชิฐานบารมี (๔)

๔๔๕

จะเห็นว่า นักปราชญ์บัณฑิตทั้งหลาย แม้จะสรรเสริญ
การประพติพรหมจรรย์อันเป็นเหตุให้ได้นิรามิสสุข แต่ท่านไม่
ได้ให้ทั้งการให้ทาน ซึ่งจะเป็นอุปกณ์อันสำคัญที่จะทำให้การ
ประพติธรรม ประพติพรหมจรรย์สะดวกสบายยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะ
เกิดไปอีกกี่ภพกี่ชาติ เราจะได้ไม่ลำบาก ไม่ต้องมัวมาเสียเวลา
กับการแสวงหาทรัพย์ จะได้สามารถสร้างบารมีได้เต็มที่ เมื่อ
ทราบอย่างนี้แล้ว ให้พวกเราทำตามที่นักปราชญ์บัณฑิตในกาล
ก่อนท่านได้สอนไว้กันทุกคน

